

Kwizda kőszvényfolyadékja
évek óta kipróbált háziszser
csúsz, kőszvény és idegbajok ellen.

Valódiilag csak az itt mellékelt védjeggyel. — Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszerházában.

Egy üveggel 1 frt o. é.
Naponkinti postai szétküldés a fő-letét által:
KWIZDA FERENCZ JÁNOS.
osztrák cs. kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerháza Korneuburgban, Bécs mellett.

Kollerich Pál és fia
cs. és kir. udv. szállítók
első magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaáru-gyára.
Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 21.

Csinos kertí és park-kerítések és kapuk
vaskerettel és sodronyfonat-betéttel.
Virággy- és gyepkerítések, favédő kosarak, vízmedence-rustélyok, kertí pavilonok, erkélyrustélyok.
Képes árjegyzékek és költség-előírányzatok ingyen és bérmentve küldetnek.

KÁRPIT gyári raktár
JERK ÉS SCHUSCHITZ
Budapest, V., Nádor-utca 1. sz. alatt,
Bécs, I., Getreidemarkt 2,
ajánlja dúsz választékú raktárát mindennemű papír-kárpitokban 8 méter hosszú 50 cmtr. széles tekercsekben 12 kr.-tól felfelé. Minták és költségvetések díjmentesen.

Ne engedje ruháit, szőnyegeit és butorait elpusztulni!
Egyedül biztos óvszer a moly ellen!
Egyszerűen megvédendő ruhaneműek közé tétetik.
EGYSZERŰ ÉS BIZTOS.

Egyszer használva, mindenkor használhatik.
Használatban van: Olaszországban, Franciaországban, Oroszországban és Törökországban.

MOLY PAPIR
Kapható minden gyógyszer-kereskedésben, gyógyszerházban és jobb üzletben vagy közvetlen a gyárosoknál:
Detsinyi Gusztáv és Társánál
Budapest, Kerepesi-ut 34. szám,
Árak: 100 íves kartonokban 5 frt, 50 ível 2 frt 75 kr., 10 íves borítékokban 60 kr. mely összeg postautalvánnyal küldendő be. Kereskedőknek külön feltételek.
Csak DETSINYI-féle molypapíros kérendő, ne tessék mást elfogadni!!!

VÉGHLESI VERA-FORRÁS.
Házánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savdús, égvényes savanyuvize.
VÉGHLES-SZALATNA-n (Zólyom-m.)
Budapesti főraktár
Erzsébet-körút 38-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.
Számos raktár a vidéken.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.
A Ch. FAY-féle párisi cég
„LA VELOUTINE”
különleges rizpora eredeti minőségben kapható és utánvétellel is megrendelhető
VÉRTESSI SÁNDOR illatszertárában
Budapest, Kiglyó-tér 8. szám.

Latzkovits A.
a mélyen tiszt. hőlgylvilág szives figyelmébe ajánlja
illatszert- és pipereszappanok üzletét
Andrássy-út 3. szám alatt,
hol dúsz választék található finom s olcsó, de csakis a legjelesebb bel- és külföldi gyárosok készítményeiből, u. m.: illatszerek, házi szappanok, hőlgyporok, szárvizek, fogporok, paszták, fog-, haj-, köröm- és ruha-kefék, fésűk és hajtűk stb. női és úri pipere-czikkekben, igen jutányos árak mellett.

VIHNYE
meleg vasas fürdő Barsmegyében.
Évad-megnyitás majus elején

Az 1885. évi budapesti országos általán. kiállításán nagy éremmel kitüntetve, verseny-képesség és haladásért.
A vihnyei 38°C fokú meleg vasasfürdők már évszázadok óta ismeretesek és főleg vérszegénységi, ideg- és női bajokban a legjobb eredménnyel használtak. — Ujabb időben a lakóházak és fürdők a modern igényeknek megfelelőleg lettek berendezve. Kiterjedt hegyi és erdei sétányai az Oertel-féle terrain gyógyító-mód használatára kiválólag alkalmasak.
A fürdő igazgatását az idén dr. Boleman István fürdő-orvos vette át. Az évad kezdetétől június 15-ig és szeptember elejétől végéig az árak lényegesen olcsóbbak. Ez időben teljes pensio is van berendezve, lakás, élelmezés és fürdő egy hétre személyenként 18 frt.
A vasutakon 35 1/2% árkedvezményben részesülnek a Vihnyére utazók. Fürdő-programmal vagy egyéb felvilágosítással szívesen szolgál a fürdő-igazgatóság.

EGYETÉRTÉS
Lengyel módra készített
narancs-pálinka.
Fackh Gedoné gyártmánya Badacsonyan
0.2 literes üvege 40 kr.
Főraktár Brázay Kálmánnál Budapest, Muzeum-körút 23.

BUDAPESTEN, Kerepesi ut 36. sz.
Kívánatra bérmentve kapja mindenki a most megjelent árjegyzéket 900 képpel, melyben a hangszerek legutolsó vívmányai ábrázolva vannak. — **Harmonika-farverő 15 billentyűvel, fin. hangokkal,** melyek a szikrába való befúvás által működnek. Mindenkinék igen alkalmas mulató-eszköz. — **Kicsiny és nagygyarant alkalmas.** — **Ára 2 frt.** — **Harmonium- és harmonika-árjegyzékkel külön szolgálók.**
Sternberg Armin hangszergyáros.

SZOBRÁNCZI FÜRDŐ
négy ásványos forrásának hideg sós-kénés vize biztos segítyt nyújt mindennemű bőrkütiésekben, gyomor- és májbajokban, görvyes betegségekben, csúszos és kőszvényes bántalmaknál, daganatok, vértúladás, szemnyegülés, nemi bajok és kövérség ellen.
Az újabb berendezés és átalakítás teljes kényelmet biztosít a vendégeknek és ugy a lakások, miként az étkezés ára mérsékelve lett és jutányosnak tekinthető.
A fürdővendégek az oda- és visszautazásra vasuton Ungváron át egyharmad díj-leengedésben részesülnek. Ungvárról Szobránczra jó bérkocsik közlekednek.
Ezen páratlan gyógyvíz üvegekben több évig megtartja gyógyerejét, miért is azt a beteg otthon is sikerrel használhatja. Egy nagy láda 40 üveggel a fürdőben 7 frt, kisebb láda 20 üveggel 4 frt. A vizszállítás is vasuti kedvezményben részesül. Megrendeléseket a Fürdőigazgatósághoz kell címezni. Budapestben ezen viz csupán Édeskút L.-nál kapható.
Május 1-től június 15-ig és augusztus 15-től szeptember végéig 30 százaléki leengedés.
Fürdőorvosul a kerületi orvos, dr. Bussay ur, van megnyerve.
Szobráncz, 1889. 3971 A fürdőigazgatóság.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
BÖLCS SALAMON.
BIBLIAI DRÁMA NÉGY FELVONÁSBAN.
IRTA
SZÁSZ KÁROLY.
Először adatott a Nemzeti színházban
1889 január 25-én
Ára füze 1 frt 20 kr., diszkótsében 1 frt 80 kr.

18. SZÁM. 1889. BUDAPEST, MÁJUS 5. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt fél évre — 3 *
Külföldi előfizetésekre a postaiilag meghatározott viteldíj is csatolandó

LÁNG LAJOS.
Az «ifjú Magyarország», mely azt tette földadatává, hogy tiszta demokratikus alapon, szabadelvű irányban, serény munkával és komoly tanulmányokkal dolgozzon az ország jövődjén s hogy reá lépjen arra az utra, mely a nyugati államokat az anyagi jólétnek s a szellemi fejlettségnek általunk oly méltán csodált magaslataira elvezette, — ez az «ifjú Magyarország», — mely alatt jobbára a szabadságharc után keletkezett nemzedéket értjük, — nem sok tagot számít kebelében, a ki tehetségre, széles látókörre, alapos tanulmányra és ép oly beható, mint a mily világos gondolkodásra ama fiatal erő mellé, vagy éppen fölébe volna helyezhető, a ki legujabban a pénzügyi tárcza államtitkárává lön kinevezve.
Láng Lajos, az új államtitkár, minden ízében a modern kor szülőtte, s annak szabadelvű és demokratikus eszméitől van eltelve. A gyakorlati élet követelményeivel és az adott helyzettel számító politikus, ki nem tagadva ugyan meg az ideálok felé törekvő hazafias irányt, latra veti, quid valeant humeri s a nemzet erőtenyezőihez arányítja a megoldandó legközelebbi politikai feladatokat s azok sikerétől teszi függővé a további lépéseket, nehogy a jogosult, de távolibb ezélok utáni mohó törekvésben elveszítse lába alól a szilárd alapot, melyen egyedül lehet a jövőndő épületét szilárdan és maradándólag tovább építeni.
A hangya-munka, az alapos tudás azok az eszközök, melyeket ez új nemzedék jelesebbjei Magyarország állami megszilárdításának s nemzeti biztosításának megvalósítására ezéla vezetőknék tartanak; az anyagi sulyra és szellemi felsőbbiségre való törekvés az, mely által a négy folyó és három béröz országát belül a jólét, az előhaladás, a művelődés és polgárország honává, kifelé más népek előtt a tisztelet és becsülés tárgyává emelhetni vélik.
Lassu munka, melynek nincsenek rögtönösen szembeötölő nagy eredményei. De fokozatos sorozatban, következetesen és tervszerien végrehajtva, az idők folyamán mégis befejezéshez juttathatja a negyvenes években megindult azt a nagy procezzust, melyet a magyar állam ujja-születésének, feudális országból modern jogállammá alakulásának szeretünk nevezni.
Azt az emlékezetes szót: «elvész az én népem, mert tudomány nélkül való» és azt a másikat:

«minden nép annyit ér, a mennyit a hasznos munkája ér,» — megszivlelte és lelkébe véste ez az új nemzedék. Tanul és dolgozik s számolva az új kor követelményeivel, tanulmánya és munkája körébe von oly tereket, melyekre a régibb kor jeleseinek figyelme még ki nem terjedhetett, s így parlagon hagyott, holott a népek és államok életében most azoké a domináló szerep. A klasszikusok voltak az az alap, mellette az ősök történetének s a Corpus jurisnak alapos ismerete, melynek a régi státusférfiak műveltsége épült. A nemzetközi érintkezést megkönnyítő világnyelvek, a gyakorlati államtudományok, a közgazdaság, a pénzügyek tudományának, a statisztikának ismerete az, mely nélkül mai nap-ság már senki jelentékeny államférfi nem lehet.
Uj tudományok, melyek az új koral hódítottak s foglalnak mind nagyobb tért a szellemi világban, de különösen a politikában. Igaz, hogy ezek kizárólagos művelése épogy egyoldalúvá tehet, mint a hajdani nevelés. Az államférfiui képzettségnek pedig sok oldalunak, mindenre kiterjedőnek kell lenni s a hazai történet, közjog és törvények ismeretének hiánya époly félszeggé tenné a magyar nemzetgazdát és statisztikust, mint a minő volna e modern tudományok nélkül az alapos közjogász, ha gyakorlati téren kellene érvényesítenie ismereteit.
Láng Lajosban aránylag fiatal kora daczára szerencsésen egyesülnek azok a kellekek, melyek összegéből a helyén való politikus alakul. Irodalmi, tanári, parlamenti szereplése szép tanu-

LÁNG LAJOS.
Ellinger fényképe után rajzolta Hirsch Nelli.

bizonyos egyetemese műveltségének, mely lehetővé tette, hogy egyenlő joggal válogathasson a legkülönbözőbb tudományos ágak és irányok között, melyeket élete hivatásán kíván kiszemelni. Fiatalabb korában a szépirodalom és az esztétika felé vonzotta hajlama s bizony nem marad vala homályban neve az esetre sem, ha ezeknek szenteli erejét. Mint publicistának és lapszerkesztőnek a legkülönbözőbb tárgyakkal kelle foglalkoznia egy mindent felölő nagy lap természetéhez képest. Csak a tanári katedra s a parlament jelölté meg utóbb számára a szakmát, melynek alapos előkészület után kedvvel, tehetséggel és sikerrel lett munkájává.

1849-ben október 13-án, tehát az ország leggyászosabb idejében látta meg a napvilágot Budapesten. Atyja, Mihály, Budapest legtekintélyesebb polgárainak volt egyike, ki hasznos tevékenységével egyik uttorja volt a fővárosban a magyar iparnak és kereskedésnek. Jelentékeny vagyon gyűjtött becsületes munkájával s megalapította a ma is virágzó porcellángyártás és üzem, melynek termékeit a külföldön is ismerik, hazánkban, mondhatni, az első vala s ma is a legismertebbek egyike. Az időben nem volt Magyarország fővárosa, fehér holló benne a magyar s még inkább a magyar üzemterem. Láng Mihály ilyen fehér holló vala. Ő maga úgy, mint háza nemcsak nyelvében volt magyar, de hazafias szellemét tekintve is, s a családi tűzhely egyik gyülőhelye volt a budapesti magyarságnak, a hol a hatalom argus-szeméitől biztonságban lehetett ápolni a honfiai szellemet. A házigazda még azokban a veszedelmes időkben sem csinált tükört érzelmiből s azok nevére kereszteltette újszülött fiát, a kiknek egyike hazátlanul bujdosott idegen világban, a másiknak pedig még tán föl sem száradt épen egy héttel az előtt kiontott vére az Új-épület mögötti vészőhelyen.

Lajos egyetlen fia levén kiváló szellemi tehetségű atyjának, s gyöngéd lelkű, művelt anyjának, a lehető leg gondosabb nevelésben részesült. A zenében, rajzban, a német, francia, angol nyelvekben kiváló szakérők által házilag tanították, gimnáziumba pedig a kegyesrendiekhez adták, hol a lutheránus fia folyvást a legkitünőbb növendékek sorába tartozott. Már a középiskola padjain meg kezdte próbálgatni irodalmi szárnyait s még nem volt tizenöt éves, amikor Molnár György a budai lánczhíd mellett i színházban sikerrel adta elő 'Bolyasokor' című vígjátékát. Ettől kezdve folyvást élénk érintkezésben állott az ifjabb írói nemzedekkel, melegen ápolta a szent tüzet, mely az ő lelkeben is lobbot vetett.

Az érettségi vizsga letétele után, 1868 őszén a már akkor széles olvasottsággal s nagy nyelvismerettel bíró ifjú atyja a berlini egyetemre küldötte, hol gyermekkori barátjával, Endrődi Sándorral, egy évet töltött, főképp történelmi és nemzetgazdasági tanulmányokkal foglalkozva. Ugyanitt ismerkedett meg először a divatos radikális eszmékkel, s mint előre törő, lelkes ifjú, hazatérte után Budapesten több barátjával magán kört alkotott, mely a modern eszmék terjesztését tűzte ki feladatául. Ily alapon, nagyrészt az ő közreműködésével, de legalább ösztönzésére jelentek meg magyar fordításban Büchner 'Erdő és anyag', Buckle 'Anglia története', Held 'A francia forradalom története', Haeckel és mások radikális dolgozatai. A fiatal írói körnek külön közlönye is volt, a Szana Tamás által szerkesztett 'Figyelő', melyben Láng Lajosnak számos figyelmet keltő tanulmánya és kritikai dolgozata jelent meg. E mellett a napilapokba is sokat dolgozott s színműveket is írt, melyek közül az 'Ilka' és a 'Nő-udvarlás' című a nemzeti színházban is többször adták elő, mint oly tehetség alkotásait, melytől még sokat várhatni, ha a drámaírás terén marad.

De nem maradt. Elvégeztén tanulmányait a budapesti egyetemen, pár év múlva ismét külföldre utazott s hosszabb időt töltött Párisban és Olaszországban, honnan a politikai lapoknak, különösen a 'Hon'-nak számos utilevelét és tárczát küldött. 1877-ben visszatérve, a Csernátony által szerkesztett 'Ellenőr' című politikai napilap munkatársa lett s 1881-ben annak szerkesztését is átvette. Ez időtől fogva nem foglalkozott többé szépirodalommal, még az esztétikai tanulmányokkal is szakított s nemzetgazdasági és pénzügyi tanulmányokra adta magát, mind-

kettőre nagy buzgalommal és ahhoz mért sikerrel. Ez időben kelt egybe Horváth Boldizsár, volt igazságügyminiszterünk leányával, Ionával.

Mint publicistának széles körökben levén már jó neve, 1878-ban a szakcsi kerületből lett képviselő, 1881 óta pedig állandóan Pápa városát, atyja születési helyét képviseli a parlamentben. 1882-ben a szabadelvű párt két közlönye, az 'Ellenőr' és 'Hon' az ő kezdeményezésére egybeolvadva, a 'Nemzet' cím alatt megjelenő új lapnak ő lett első szerkesztője, de csak néhány hónapig, mivel dr. Konek Sándor halála után a budapesti egyetemen a statisztika rendes tanárának nevezetett ki.

Ő már ugyanis 1877 óta volt magán-tanár az egyetemen a pénzügytanból. Mint ilyen az akadémia megbízásából lefordította Leroy-Beaulieu pénzügytanát s 1880-ban nagyobb tanulmányt írt az osztrák-magyar budgetről, mely általános feltűnést keltett a gyakorlati politikával foglalkozó körökben. 1882-ben jelent meg közgazdaságtani tankönyve s 1884-ben 'Magyarország statisztikája' című munkája, mely a legterjedelmesebb s fölöttébe eszes íly nemű kézikönyv hazánkban, bár befejező harmadik kötete még hátra van. 1883-ban akadémiai levelező taggá választották, s itt számos statisztikai értekezést olvasott föl, különösen a magyar közoktatásügyi állapotáról. Írt e mellett: 'A társadalmi deficit', 'Minimum', 'Homestead' cím alatt külön füzetben is megjelent értekezéseket az Európászerte lábra kapott agrár mozgalom ellen.

Láng Lajos a parlamenti téren mindjárt első főszovalásakor kész és gyakorlott szónoknak mutatatta magát. Folyékonyan, szabatosan, minden lámpaláz nélkül beszélt, sőt szinte meglepő volt, hogy a politikai küzdő porondon mennyire otthon érzi magát. Első beszédeit éles, polemikus hang jellemezte, mely azonban utóbb mindinkább hátrébe szorult, higgadt tárgyilagosságnak s szófolat helyett inkább a rábeszélés, meggyőzés törekvésének adott helyet. A parlamenti újabb nemzedéknek csakhamar egyik leginkább szereplő, legmunkásabb tagja lett, úgy, hogy a ház több bizottságának választották tagjává, sőt mindjárt politikai pályája kezdetén a ház legfontosabb bizottságának, a pénzügyinek is tagja lett, s ettől kezdve a költségvetési vitákban néhány tételnek mindig ő volt az előadója.

A tavalyi budgetvitában pedig ő képviselte a bizottságot, mint előadó s ez alkalommal tartott beszédeivel megmutatta, mily behatólag ismeri az ország pénzügyeit, melyeket oly szakavatottan s a legkisebb részletkéig kiterjedő gondallal ismertetett, hogy mindenki meggyőződhetett, mily gondos tanulmány tárgyává tette a reá bizott fontos feladatát.

Azért is, midőn legújabbban a kabinet gyökeres újjáalakítása égető szükségé vált s a szakmában teljesen tájékozott és a mellett első sorban kiválóan munkabíró parlamenti erőknek megnyeréséről vala szó: azonnal ő felé fordult a figyelem, mint oly tehetség felé, a kinek eddigi működése elegendő biztositékot nyújt az iránt, hogy az eddigieknél nagyobb szabásuaknak tervezelt reformok előkészítésében és keresztülvitelében megbízható munkatársa lesz a vele csaknem egykoru Wekerle Sándornak, az új pénzügyminiszternek, s mindenki szerencsés választásának tekintette, hogy a pénzügyi fontos tereza államtitkári hivatala az ő kezébe lön letéve.

Működésétől s tagadhatatlan ügyességétől sokakat várnak a pénzügyek vezetése körül, hol az igazgatási különböző ágakban szükséges sokféle teendők s a számok tömkelegében nagy hasznót tehet az országnak egy oly képzett, éles és gyors felfogású s széles látókörű férfi, a minőnek Láng Lajos eddigi tevékenysége bemutatja.

MÁJUS ELSEJÉN.

Hiába faggatásom — Midőn a téli útról
Te el nem áruod, Jön a madársereg,
De mégis kitaláltam S föléled énekétől
A születésnapod. Erdő, mező, berek ;

S a tavasz ünnepével Midőn a kikeletnek
Ma üdvözöllek én, Legszebb virága kél,
Mert nem születthettél te, Tavaszról, ébredésről,
Csak május elsején. Minden lelvél beszél

S az emberek szívében
A szerelem terem :
Akkor kellett születned
Tenéked, édesem.

PATAJ SÁNDOR.

MÁJUS ELSEJÉN.

Nem voltam boldog gyermek én soha,
Oh első május tündér-hajnala!
Bimbózik im. a dús tavasz pompa,
Fényes zászlóját a nagy ég kibontja,
Aranyugár fakaszt rügyet, virágot,
Könnyezve nézem én a szép világot...

Fényes meynország ma a sík mező,
Angyalsereg, csapongó, repeső,
Virányit zsongó rajként lepi el,
Pacsirtaként ujjongnak égre fel.
Üdülni majd a kis szilaj csapat
Az erdő kincs-gazdag mélyébe hat,
Piros száméca ott kedveskedik,
Az örömet ott is szemem szedik.

Hív engem is, csábít a rengeteg.
Enyhülni vágyom, árnyat keresek ;
Nem mint madárka, várván ott gyönyör,
De mint a vad, kit gyilkos seb gyötör.
S hol legsíróbb a csalogány szava,
Legsötétebb az erdő bánata
És nyirkos ágyggyal kinal a moha,
Megtörve roskadok le én oda,
Távol a május zengő ünnepétől,
Bár elvéreznék szívem mély sebéből!
Elmulás vágya... keserű panasz...
Szívem' csak erre költi a tavasz.

Gyermekkorom! szelid emlékezőt,
Vezes, vezess, virányim! felelt.
Hadd örvendjek a rózsá-piros égnak,
Ragadjon el még egyszer az az ének,
Csapongjon játszó gyermekek danája :
Virágzó szívük édes illatárja.
S a napot átkaczagva, átrepesve,
Boruljon rám a csendes, hűvös este,
Ah! gerlefedesek árnyékos tanyán
Fogadjon tárt karokkal jó anyám.

Szép délibábos álom... ah! de nem,
Elröppent múlt, mi vagy te énekelem?
Tátongó örvény, mélységes, setét.
Egy sír, a melybe őt lefektették.
Nem édes dal az, mely fülembé csöng.
De zord harang, hulló kemény göröngy.

De ő pihen. Az ég őt elragadta,
És engemet az élet sodra, nabja
Ah! nem hagyott könnyelmű, játszi körbe :
A férfiak sorompójába küldte.
A védtelen gyöngére ráviharzott,
Mig össze nem tör, küzdöm hát a harezot!
Áldó gyönyör, bár röpke, pillanatnyi,
Nem száll reám egy lepke-csókot adni.
Veszély, csalódás hánnya csolnakom,
Imádom istent — és megtagadom!
Ártatlan hit, szent áhitat, remény
Sötét mocsár van szívem fenékén.

Ragyogj boldogság, május hajnala!
Nem voltam gyermek én soha, soha!

SAS EDE.

ALKONYATI KÉPEK.

IRTA PETELEI ISTVÁN.

III.

A Csulakok.

A domb olyan friss volt, mint egy nedves leányajak. Eső esett. A gyalogbódzák virágai az út mellett futó árokból valóságilag megrohanták az embert kábító illatukkal. A torna levelei eltelten heverték a sárban s kővér, lucskos pukkanatok kitérték kesernyés szagu, fehér tölcseireiket a meleg permetének.

Alant a völgyben loholt nagy lustán a Sajó. Körülötte minden szürke volt a ködtől. A rongyos párázatokkal betakargatott hegyek fölül hűvös levegő szárnyalt. A füst ráhunyáskodott

BOTJÁVAL SZÉT-UHINTOTT A KUTYÁK KÖZT.

a kövérdi házikók fekete szalmatetőire s alázasan mászott le róluk.

Feldagasztottam a dombra s megálltam az első Csulak-porta léczes kerítése mellett. Az udvarról férfihang szólott.

— Te bűn. Tudod-e, ki az urad? Itt nálam lakva merészkeszde te oda át nézni? Neked semmi a becsület? Hát nincs orczád te leány? Mivel tudnál előttem védekezni?

Aztán besukták az ajtót.

Ökörszekerek kapaszkodtak fel az oldalon. Legénykék jártak az állatok előtt s hangosan énekeltek. A vén ház elé érkezve azonban elhallgattak, s úgyelve néztek az udvarra.

— A Csulak udvarház ez? — kérdeztem.

— A Dániel nagyságos uré, — feleltek halkan s (kimondván az úr nevét) leemelték fővegüket. — A Miklós nagyságos ott tul van...

A beszélgetésre öreg ember állott ki a köcszlopos tornácra, kis, kerek, pirosképű, kurta fehér szakállu, elhanyagolt ember. Bő, koczkás nadrágot viselt a csizmaszárbá huzva, könnyű sárga kabátot s garasos szalmakalapot. Minden viseltes, gyűrött, pécéses volt rajta. Maga Dániel nagyságos ur volt.

— Keres valaki? — kérdezte.

Libák tipptek a sáros udvaron s szárnyaikat összeszorítva lehajták fejüket a meleg esőnek. Az ismerős emberszóra ektelen sivitásba fogtak. A nagyságos beszélni akart. A libák tulharsogták. Ekkor egyszerre vagy három cseléd szaladt elé, hogy elhessegtessék a rettenetes állatokat. A vén Csulak káromkodott, úgy, hogy egészen kiszederjesedett belé.

Megmondtam ki vagyok. A szomszéd faluban időzőm látogatásban. Vadászatva jártam az erdőt s megkapott az eső. Mindenki tudja — így szólott, — hogy a Csulak-ház nyitva áll a vendég előtt. Közel kaptam Magos-Kövérdet s ide jöttem.

Ismerős volt előtte a nevem. Majdnem fűgén hajolt meg (bárha az esze fele még akkor is a libákon járt) s ajtó felé nyitott, hogy belépjek.

Nagy, tágas, törpe szobába vezetett a kétszárnyu tölgyfa-ajtó. Gyenge, dohott szag érintett. A surlástól elkopott padló erősen lejtett a tulsó fal felé. Mindjárt a szemembe ötlött egy hajdan aranyos szilvafa-szekerem s mellette egy hajdan surolt szék, rajta valami régi újságlappal s ezen zöld cserép mosdótállal s szappanynyal. Ezentul egy halom penészes csizma s a falon gyékénye-

lövörésekhez. A Miklós házának egyik fele egészen roskadt.

A vén Dániel a völgyre mutatott, s egy a hátszéli havasok aljág húzódik fel, így szólott: — Azon a szoroson jött végig urunk királyunk Ferencz császár, (kalapját könnyedén megemelte,) a Sajó mentén hajtottak fel a kocsi. A hol a határ szélén a nagy cserefa látszik, ott üdvözölte őt Csulak Kalára császárkörteből font koszorut nyújtván át. A felséges ur megbecsülte házukat, egy éjszakát tőltnen fedele alatt.

Mindent bizonyos ünnepélyességgel beszélte. — Ott pihent? kértem a Miklós ur házára mutatva.

Elfordult, mintha nem hallotta volna a kérdést. Aztán így folytatta:

— Megmutathatom ágyát, melyben pihent, és a széket, hol nyájasan beszélgettél veimmel.

És ha ő megmutathatja, akkor természetesen az nem a Miklós házában van. Mert a két testvér temetőn ide őta nem lépte át egymás küszöbét. Mind a ketten agglegenyek. Az erdők, a mezők itt körülbe az övek mind. Élhetne nek a világ két részében, hogy soha se lássák egymást, de ők azon egy dombot lakják makacsul, hogy szünetlenül ügyelhesse nek egymásra.

A Csulakok ösfoglalók. Nem kapták a nemesseget, de hozták. Annak idejében tetszett egy Csulaknak, a Tóhótóm nemzetségeből valonak, e vadban, halban, legelőben dús vidék. Elfoglalta. Minden: az erdő, a hegyek, a völgyek: egy-egy jel, mely a Csulakoknak a multba mutat. Így szól hát a két utolsó Csulak: 'en itt halok meg'... Fiatalon gárdisták voltak mind a ketten. Akkor történt valami köztük. Egyik se házasodott meg.

Az istálló eleve őr győzött Dániel ur:

— Lesz alkalman valami ritkát mutatni, — és azzal belépett a nagy köépületbe, mely egy falka lóra volt építve. Néhány formás állat ropogtatta a luczartát egy szegletben. Az öreg Csulak egy rendkívül kecses pejkanczához lépett s megsimogatta az állatot hasa alatt. A csinos ló elnyult s száraz szép fejét a vén ember vállára tette.

— Irott kép nincs külön, — mondta hüvelyk-és mutató ujjait karikába fogva s azzal gestikulálva. — A kutját nem állhatja. Beszélhetsz neki, ha a hátán vagy, megérti. Nincs ennek út, idő, a mi rossz legyen.

Az eső alig szűnt; ismét kezdte. Nehéz cseppekben eredt meg, melyek súlyától az udvaron a kövér gyomok hintáztak. Milyen gyomos is volt az udvar! Ah! az egész világ gyomos.

A mig járkáltunk, a köoszlop megul a tornác-ról a fiatal parasztleány eleven kisért.

A vén Csulak megtiltotta, hogy az elmenetltre gondoljak. Lovas legényt küldött a szomszéd faluba, hírül adandó, hogy az ő vendége vagyok.

(Végo követik.)

RÉGI KATONAI INTÉZMÉNYEINK.

A most letárgyalt véderő-javaslat ismét fontos lépést jelez védelmi ügyünk fejlődésének abban az irányában, melynek alapját a kiegyezési törvények tették meg. Magyarország helyzete a monarchiában s a monarchia állami kapcsolata azonban olyan természetű, hogy ily kérdések nálunk nem választhatók el bizonyos közjogi tekintetektől, melyek alkotmányunk történetének egyes szakáiból merítik jogosultságukat.

Mikor őseink e hazába jöttek, a dolog természete szerint mindenki katona volt, s ép úgy mint más hódító népek, ők is csak az elfoglalt ország leigázott öslakóit kényszerítették földmivelésre. Rendes katonaságról ez idő szerint Európa más középkori államaiban sem lehetett szó, ellenben a frankok és germánok legrégibb idejében már a fejedelmek az alatt a föltétel alatt adományozták az egyes tartományokat, uradalmakat és birtokokat a püspököknek, főpapoknak és nemeseknek, hogy háboru esetében őket

mint vazallusai népeikkel együtt kísérjék, és saját költségükön folytassák a háborút, viszont ezek ismét hasonló feltételek mellett tartottak a magok részéről kisebb nemesekből és jobbgyokból álló alhübéreseket.

Nem lehet az állítani, hogy e nemességnek adományozott javak Magyarországon is csak hűbéri lettek volna tekinthetők. De az bizonyos, hogy védelmi szervezetünk első nyomai ugyaninnen veszik eredetüket, akár később és közvetlenül vették át az eleink a németektől, akár pedig már bejövetelek előtt létezett és itt találták. A nemesség fölkelése és a várjobbágyok szervezete Szent István idejében, a később abból kifejtett banderialis zászlóaljok, a praedialis nemességekkel, a generalis insurrectio és exercitatio minden kétségen kívül ily történeti származásuk. Erre mutat maga a megye, a «Comitas» elnevezése is, mint a «com» és «co» vagy «comitare» etimológiája, melyben a kíséret, az együtt menés fogalma bizonyosan a honvédelem ama közös feladatára bir vonatkozással.

Ámde e mellett zsoldos hadakról is már régi

ellenben a pajzsosok után a harc kezdetén, mielőtt ember ember elleni harcra került volna a dolog, úgy a várak ostrománál és védelménél is jó szolgálatot tettek. Különben az volt a szokás, hogy a hány emberből állott a gyalogság, annak ötöde puskásokból álljon.

A mi a harcmódot illeti, a fegyverek falgyanánt használtattak, kik soha sem mozdultak helyekről, még ha egyig lemészároltattak volna is. A könnyű fegyverek ellenben kirohanásokat tettek alkalmilag, de nagyobb veszély láttára ismét visszavonultak a fegyverekhez, s ott összeszedvén magokat, ismét folytatták a kirohanást. Végre az összes gyalogságot és puskásokat a fegyveres és pajzsos katonák állták körül, körben várt formáltak körülök és védelmük alatt a közemberek és közepeken állók bástyákból és védett fedezetekből harcoltak s alkalom adtán kirohanást is intéztek.

Ezek a hadfogadás után szervezett királyi zsoldoscsapatok kétségkívül már akkor a honvédelem fő eszközét képezték, de fenn állt még mellettük a nemesi fölkelés is, melylyel

magyar nemesség ennek a kiváltságának szűkebb értelmezésével idézte elő történelmünk legnagyobb katasztrófáját, a mohácsi vészt is. Hiába tudta mindenki, hogy a török már Magyarországhoz közelget, hiába adta ki Lajos király sürgős rendeletben, hogy a nemesi bandériumok Tolnán összegyűljenek. A határidő letelt volt már, és még senki sem jött, mindenki azt várta, hogy előbb a gyermekifjú király is táborba szálljon. És mikor már a törökök a Drávan kényszerültek átkelni, s a király sietve küldte a nádort az átkelés megállítására, a nemesség még ekkor is vonakodott engedelmessé válni, egyre azt hánytorgatván, hogy ők csak a király vezénylete alatt tartoznak hadakozni. A mire a szerencsétlen király haragra gerjedve így fakadt volna ki:

— «Úgy látom, mindenki az én életemről várja az ő élete megmentését. Nehogy tehát valaki gyávaságát én velem fedezze, isten segédmeivel holnap veletek megyek oda, hova nálam nélkül nemelyek nem akarnak menni.»

Ez azonban csak egyik, habár nem is legutolsó oka volt a nemzeti csapás elkerülhetlenségének.

A KÓRHÁZ KERTJÉBEN. — FRITHJOP SMITH FESTMÉNYE.

időkből maradtak fenn történeti emlékeink, s Mátyás idejéből már azoknak belső szervezetét és harcmódját is ismertetik kútfoink.

Mátyás hadseregéről Pray idézi a királynak az egri érsekhez intézett levelét, ki akkor a nápolyi királynál tartózkodott. A fegyveres had e szerint három rendbe volt osztva, első a fegyvereseké, kik minden szolgálmányért lovanként 15 aranyat követeltek, másképp nem akartak harcba menni. Második a könnyű fegyverzetű lovasság, vagy huszárok, kik lovanként tíz aranyat kívántak. Harmadik rendbe tartoztak a gyalogok, kik szintén különböző alosztályokba voltak osztva, mint a közemberek (gregariások) fegyveresek (armigeri) és pajzsosok. A gregariások minden szolgálmányért személyenként 8 aranyat kaptak, a fegyveresek és pajzsosok ellenben, mivel apródok és szolgák nélkül nem hordathatták magok után a fegyverzetet, tehát ezek még két ember zsoldját kívánták.

Voltak aztán a paxidum magisterek vagy puskamesterek, kik löni tudtak puskákkal s más ilyen kisebbrendű fegyverekkel, de nem voltak oly használhatók ezekben mint a gyalogosok,

szemben a nemzet nevezetes jogokat birt és gyakorolt.

Az arany bulla híres «Quodsi vero nos»-féle záradékával majdnem egyenrangú előjog, de egyszersmind ép oly tarthatatlan volt a védelem szempontjából alkotmányunk azon rendelkezése, hogy a nemesség személyes fölkelésre csakis abban az esetben köteles, ha a király is személyesen áll a hadsereg élére. Ma már nem nehéz belátni, hogy a harc legfontosabb érdekei mennyire kockán forognak vala, ha e jog oly mereven érvényesül, a mily mereven felálltva volt. Mert mi történik, ha a király véletlenül erőtlén agg, vagy gyöngye ifjú és katonai dolgokban egészen járatlan, vagy ha, a mi még gyakorabban fordul elő, a harcot egyidejűleg két különböző helyen kell folytatni? Szerencsére bebizonyult tény, hogy ehhez a kiváltsághoz nem ragaszkodtak, vagy legalább is nem mindig ragaszkodtak feltétlenül s Hunyadi Jánosról például tudjuk, hogy 20 csatát vívott s nyert is meg nagyobb részben a nélkül, hogy a király mindegyiken jelen lett volna.

De van példa az ellenkezőre is. Fájdalom, a

Az általánosabb és mélyebb ok abban az általános demoralizációban fektűt, abban az elpuhulásban, mely a mohácsi napokat megelőző hosszú béke ala' a legharciasabb nemzetből majdnem végképen kiölte a katonai érinnyeket. Hinnők-e ma, hogy öt évvel a «nemzet nagy temetője» előtt, 1521-ben, törvényt kellett rá hozni, hogy a nemesek ne kocsin, hanem lóháton vagy gyalog vonuljanak harcba, annyira megszokták már, hogy minden fegyveln nélkül, mintegy sétakocsizásra szállingózzanak az ellenség táborá elé. És még meglepőbb, hogy egy ily vitéz nemzetnél nem akadt, a ki a hadsereg vezetésére megfelelő képességekkel birt volna és senkit sem találtak egyszerűzetes-barátón, Tomorinkivül, a kit a vezénylettel megbizhattak volna, bár ő maga is csak vonakodva fogadta el a fővezéri tisztet.

1526 után és a török hódoltság gyászos napjaiban már lassan-lassan tért foglal a meggyőződés, hogy az ország biztonsága az eddigi rendszerrel egyedül meg nem védelmezhető s míg ez indokál szolgált egyfelől annak, hogy a nemzet az ausztriai ház oltalmát keresse a török hód-

tások ellen, másfelől mindinkább arra vezetett, hogy a személyes fölkelés pénzben megváltott szubszidiáriumok által helyettesítessék, egész addig, míg 1715-ben létrejön az állandó hadsereg. De ugyanakkor a sérelmi politika évről-évre felveszi a hadsereg ügyét s az idegen zsoldos csapatok garázdálkodásai állandó panasz tárgyát képezik az országgyűléseken.

Zsarolás, rablás, fosztogatás és gyujtogatás napirenden állanak, és senki, még az előbbkelő nemesek sem mentek a német katonák visszáeléseitől. Oly idők voltak ezek, melyekről maga Montesquieu írta volt, hogy: «Az osztrák ház szünetlenül azon iparkodott, hogy a magyar ne-

pusztulás, melyet ez a nemzet iránt ellenséges érületű katonaság terjesztett maga körül, valóban oly nagy volt, hogy egykoruk tanúsága szerint voltak vidékek, melyeken a nép mindenebből kifosztva makkal élt és nem egynek meztele testén kívül semmije sem maradt.

Az a bizalmatlanság, melylyel a nemzet az idegen zsoldos hadak iránt viseltetett, később sem oszlott el, s oka volt annak, hogy minden alkalmat megragadott, a hol alkotmányos befolyása biztosítékait gyarapíthatta a hadsereg kérdésében. Sőt az 1595-diki 25 törvényeikk annyira ment ebben, hogy törvénybe ígatta a katonai törvénykezésnek oly reformját, melynek

katonamódra fonták be s oldalukra széles fringiót kötve járták be az utcákat a katonazene hangjai mellett, mindenütt lelkesen hangoztatva: «Eljen Mária Theresia!»

A magyar felkelő seregnek minden ezrede más névvel, más zászlóval, más fegyverekkel és más egyenruhával birt, és már szokatlan külsejük terrorizálni volt alkalmas az ellenséget. Különösen riasztó hatást gyakoroltak az idegenre az akkor még különben is műveletlen horvát katonák piros arcukkal, lecsüngő bajuszokkal, fejkön vörös süveg, vállaikról alálógó szablya, míg széles szőrös mellök a legnagyobb hidegben is tárva-nyitva volt. Nem csoda, ha főleg Trenek

MAKBETH.

LEAR KIRÁLY.

OHHELLO.

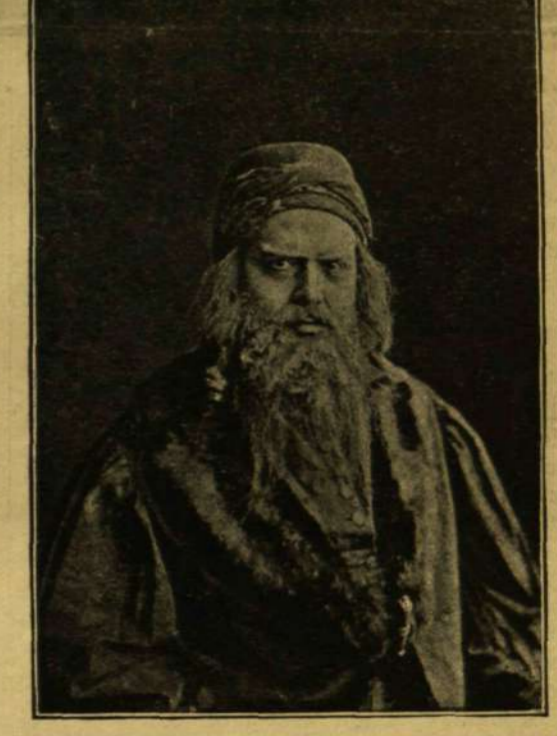

III. RIKHÁRD.

NERO.

ROSSI NEVEZETESEBB SZEREPEIBEN.

SHYLOCK.

mességet elnyomja; nem tudta, mibe fog az kerülni neki egykor. Pénzt keresett az embereknél, a mijők nem volt s nem embereket, a kik voltak. Pedig, írja más helyütt — «az államban a legtermészetesebb közvetett hatalom a nemesség. Ez bizonyosképpen egyenesen a monarchia lényegébe vág, melynek alapelve, hogy ha nincs monarchia, nincs nemesség, s ha nincs nemesség, nincs monarchia. Töröljük el a monarchiában a nemesek, papok, főurak, városok előjogait s nem marad más mint vagy néppálm, vagy pedig zsarnokság.»

I. Ferdinánd óta mindegyre felülül és a királyi felterjesztésekben is kifejezést lel az az óhaj, hogy az ország lakosain sáskaként elődő idegen katonaság az országból kivonassék. És a

értelmében a táborban három kapitány szolgál-tatja az igazságot, egy német, egy olasz és magyar, kiknek mindegyike csak a saját nemzeti-ségebeli katona felett gyakorolhat birói hatáskört, s egymásközt levélben érintkeznek.

Az 1715-diki törvényeikk végre létrehozta az állandó vagy rendes katonaságot, de a nemesi fölkelés ezzel nem szűnt meg, sőt Mária Theresia alatt történetünk egyik legfényesebb lapját fűzte nevéhez. Akkor volt ez, mikor a pozsonyi országgyűlés ismét jelenete után a lelkesedés átrugadt az ország minden megyéjéből az országgyűlés tartására Pozsonyba gyűlni szokott ifjuságra is és sehohsem lehetett egyébről hallani, mint a háborúról. Az ifjak, — írja Keresztury — e napon «csákó-süveget» tettek fejükre, hajukat

fegyelemhez nem szokott, török módra öltözött pandurjai egész pánikot idéztek elő a hétéves háboru folyama alatt mindenütt, a hol megjelentek.

Első, a ki a katonai egyenruhát a trónon is szentesítette, s ezzel mintegy a dynastia katonai jellegét előtérbe állította, II. József császár volt. Mikor először öltötte magára az addig divatban volt francia-spanyol viselet helyett a fáborki uniformist, hogy nyilvánosan is abban mutassa magát, mosolyogva jegyezte meg környezetéhez fordulva: «Údvármesterem kétségbe fog esni, ha ebben a ruhában lát.» És ő volt az első Nagy Lajos királyunk óta abban is, hogy 200 ezer katonát állíthatott ki harczra készen. Ma már örülnék, ha beérhetők ennyivel.

A mind magasabba hágó nap ragyogó fénye ijeszti kinézésüvé tette a petyhűt börről bevont élő csontvázat, a mint bevágta e Lázár fekhelyét.

Mikor végre kimerülve, lesújtva, hátrahanyatlott, azt hittük, meghalt a nélkül, hogy bármi is megnyihíthetők volna szenvedésait.

— Imádkozzunk érte, — mordám társamnak.

Mindketten letérdeltünk a reszkető kézzel vettem elő a könyvet, melyet magammal hoztam. Magától felnyitott egy régebben megjelölt helyen, János evangéliumának XV-ik részénél: „En vagyok amaz igazi szőlőtő és az én Atyám szőlőben való munkás”.

Fennhangon kezdtem olvasni.
A haldokló melle koronként fel és leszállt, szemei csukva valának. S mintha a nap meg akarta volna örvendeztetni e nyomorult végső perceit, behinté őt arany himporával, szeretettel körül folyta, hidegülő tagjait felmelengette és betakarta őt lanyha sugaraival, mint az anya,

— Kinszenvedéseid nevében bocsáss meg nekem Uram.

Az érzékenyülés erőt vett rajtam. A könyvet becsukám.

Csendben letérdeltünk, a meglepett kis kutya pedig közénk furakodott, felgaskodott és értelmes szemeit, hol gazdájára, hol rám függeszté.

A haldokló szeme még egyszer felénk fordult, ajkai mozogtak s tisztán hallottuk e halkán kijuttatott szavakat:

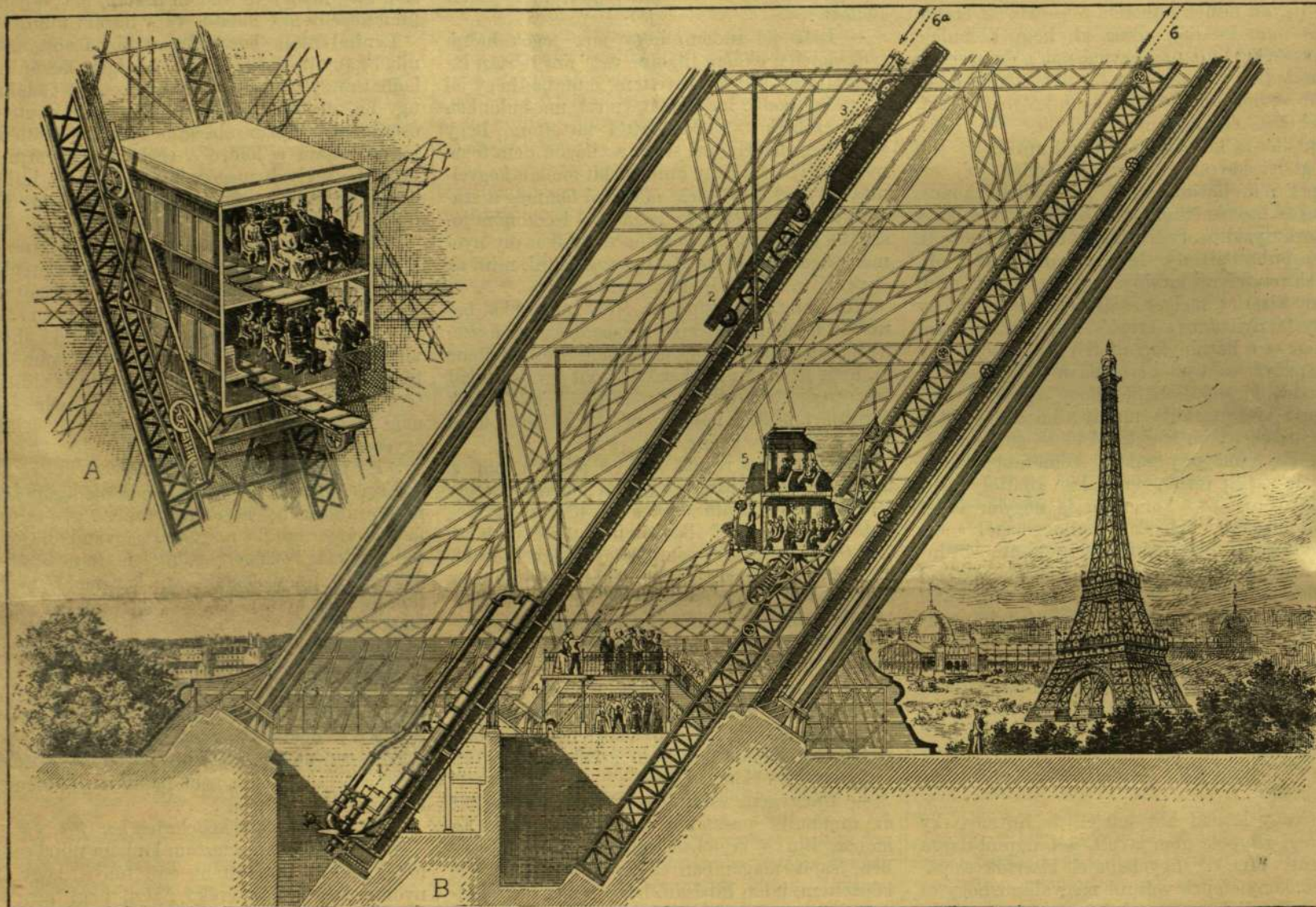
— Kutya... kis kutya... ne káromold többé a jó Istent!

Gazdájának hangjára a derék kis állat szomorú nyöszörgéssel ugrott kezére, mely élettelenül csüngött alá az ágyon kívül... hanem ez a kéz már ki volt hülve... a szemek lecsukódva, csak egy rövid elnyomott hörgést hallottunk... a ziháló mell beosorult... a test megmerevült s az, ki annyi nyomorúságot élt át itt e földön, megszűnt szenvedni.

átadták rokonainak. Hosszas kísérletek után ezek a csak elájult embert felébresztették s megszoktatták, hogy újból ne kerüljön az akasztófára.

* Franciaország haladásáról az utóbbi száz év alatt, most, midőn a világiállítást tudvaleg az 1789-iki forradalom emlékére rendezik, a francia statisztikai társaság a következő adatokat állította össze: száz évvel ezelőtt egy hektár föld ára 500 frank volt, jelenleg 1700, a népesség 27 millióról 38-ra emelkedett, Páris lakossága csak 600,000 volt, ma 2,310,000. Az utazás abban az időben Párisból Marseilleig a gyorskocsival 13 napot vett igénybe, ma a gyorsvonattal 15 órát; egy levélért Marseillebe egy frankot kellett fizetni. A bérkocsi olcsóbb volt akkor, mint ma, egy jó hely a színházban csak egy frankba került, de a kenyér ára háromszor oly nagy volt.

* Orosz írók naptárát állította össze Brodovskij Szent-Pétervárt. Ebben a naptárban megvannak a szentpétervári írók segély-egyletének, továbbá az orosz színművek egyesületének alapszabályai, a sajtó-törvényre és írói tulajdonjogra vonatkozó határozatok, a könyvkereskedők szabályzatai és statisztikai adatok. A naptár közli az összes orosz írók,

A) Egy 50 személyt befogadó kocsis belső képe. B) A torony egyik lábának képe. C) Az Eiffel-torony.
1. Víznyomáshenger. — 2. Sokszorosító emelő-esiga, működés közben. — 3. Álló sokszorosító emelő-esiga. — 4. Kiszálló hely. — 5. Kerekken az első emeletig emelkedő kocsis, a hol éles szögben megfordulva, más szög alatt jut a második emeletre, egy perc alatt 420 lábnyit emelkedve. — 6. Lánckötél, a mint a kocsit emeli. — 6. a) Ugyanaz a lánckötél, a mint a hengerhez visszatér.

AZ EIFFEL-TORONY EMELŐ-GÉPE.

ki csókjaival csillapítja le s altatja el dacozs gyermekét, miközben megnyugtatta ringatja el őt.

Folyvást olvastam; mikor végre a Megváltó mélységes szavaihoz értem, ez erőtől, hittől s vigasztól áthatott szavakhoz, melyekkel Jézus magához hívja a kicsik és szegények, gyengék és elnyomottak végtelen seregét: „Ha a világ titeket gyűlöli, tudjátok, hogy engem gyűlölt eddigi nálatoknál” — egyszerre felnylni látam a halállal küzdő szeméit s két könny, két nehéz fénylő könnyesepp, talán az utolsók, melyek ez emberben maradtak, gördült végig arcán. És a reszkető eseppek e megfeketedett arcon a nap által krisztallizálódva, mintegy mutatni látszának Istennek azon belső tűz visszfényét, mely e szerencsétlen életét felemészttette.

Folytatám:

„Bizony, bizony mondom titeknek: sirtok és jajgatok, e világ pedig örül, ti pedig nyomorokodtok, de a ti keserűségtek örömré fordul.”

A haldokló megkísérelt kezeit lassan felemelni de azok erőtlenségűen hanyatlottak vissza... S akkor gyenge, de tiszta hangon ezeket suttagá:

Csak mikor már kissé magunkhoz tértünk a meghatottságból, vettük észre a kis kutya ismételt csaholásait, mely vadul ugrált az ajtó előtt. Hiába akartuk lecsendesíteni, a szegény kis állat soha nem kapván gazdájától az utolsóhoz hasonló meghagyást, nem értette meg azt, hanem híven betöltötte azt, mi oly sokáig kötelessége volt.

Kettőzött dühvel ugatott s vonított, s aztán gazdja ágyához futott, neki a merev kéznek, mintegy várva az elismerő s megszokott cizírogatást: de gazdja néma maradt, kihült karja fagyosan csüngött alá s a kutya lihegve, támadásra készen, neki rekedve, újult erővel fordult a küszöb felé, hogy az égnek küldje szitkait. Kimentünk s még sokáig hallottuk a távolból felénk hangzani a szegény kis kutya vonítását, mert hiszen mind ebből ő mitsem értett.

EGYVELEG.

* Feltámadt a halálból egy néger Lebanon amerikai városban. Valami büntetést félakasztották, de husz perc múlva levették az akasztófáról s mintán az orvosok halottnak nyilvánították, a holttestet

hirlapírók, könyvkereskedők, nyomdászok, fametszők, zenekereskedők, papírgyárak stb. czimeit s e tekintetben utóbbi Oroszországban.

* A párisi kiállításon fejedelmi vendégek is jelennek meg: a persa sah, a görög király és az egyiptomi khedive fia. A persa sah számára a francia bank palotájában készítenek lakást, a hol nemrég a venezuelai elnök, Guzman Blanco tábornok lakott s ezenkívül sok ünnepeket rendeznek tiszteletére.

* Pipázó istentiszteletet rendezett be Dr. Parker, a londoni City templom papja oly körök számára, kik a dohány-füstöt nehezen nélkülözik. Minden hétfőn délen van ily isteni tisztelet „pipászó mellett”. A kedélyes hívők nagyobbrészt a munkásoktól kerülnek ki.

* Makaulay kiadója a híres író nagy történelmi műveért tudvaleg 20,000 font sterling honorariumot fizetett. Ez a hatalmas összeg azonban a kiadónak busás jövedelmet hozott. „Anglia története” megjelenésétől fogva (1848 június 25) 1875-ig 232,000 példányban adatott el. Magában Angliában eddig 140,000 példányt adtak el e műből, de a mellet van még a Tauchnitz kiadás s 11 nyelven megjelent fordítás. Német nyelven 6 különféle fordítás adatott ki.

AZ EIFFEL-TORONY EMELŐ-GÉPE.

A most megnyíló párisi világiállításként legérdekesebb tárgya a nagy közönség előtt mindenesetre az Eiffel-torony lesz. Utazók beszélnek, hogy már Ázsia felvadász nomád népei is tudomással bírnak erről a nagy épületről, mely szerintük egészen az egekig ér s nem lehetetlen, hogy kegyes papok a Babel-tornyának építési körülményeire hivatkozva, Eiffel nagy alkotása alapján szentül bizonyítva hiszik, hogy a világ romlottósága a tetőpontig emelkedett s a világ vége most már mulhatatlanul bekövetkezik. A közérdeklődésnek megfelelően mi is többször szólottunk már erről a bámulatos műszaki munkáról általánosságban s most, midőn a toronyt már a közhasználatnak is átengedték, a részletekre térve, mindenek előtt annak nagyon érdekes emelő-gépjét mutatjuk be, melyet egy amerikai elevátor-társaság külön készítetett.

Az emelő-gépek hazánkban kevéssé ismertek s általános használatban csak a sóaknában

szög méternyi talaján 60 ház van s a hol egyszerre mintegy 5000 ember foglalhat helyet, két emelő-gép vezet föl s ugyanannyi le: a nyugoti és keleti sarkon Roux és Combaluzier rendszere szerint, míg az éjszakin és délin az amerikai Otis rendszerű emelő-gép van berendezve. Az előbbi rendszer emlékeztet a budavári siklóra, a hol az egymás mellé illesztett kocsik lejtősen haladnak föl és lefelé s ezért a kocsik majdnem egymás fölött vannak. Mint a mi siklónknál, úgy itt is a kocsiknak részatosan kell felfelé haladniuk a torony lábainak fekvése folytán s ennek megfelelően a megérkező kocsikból is, mint a mi siklónknál, különböző fokozatu lépcsőkön szállanak ki az utasok. A biztonság mellett megvan ennek az emelő-gépnek még az az előnye is, hogy az utas bármikor kiszállhat belőle.

Nevezetesebb még az amerikai Otis-rendszer felszállója, melyre képeink is vonatkoznak. Itt az emelkedés már nem függélyes, nem is részatos, hanem váltakozó irányú. Egy darabig a kijelölt szög alatt haladnak a kocsik, azután egy

kis sugárral bíró íven át menve más irányba jutnak s később ismét másba. A sajátságos rendszer az Armstrong-féle hidraulikus daru elvén alapul. Független gerenda-henger mellett a második emeleten levő víz-medencékből táplált nyomás segítségével egy szivattyú-cső emel föl egy kocsit, melyen hat 1,40 méter átmérőjű mozgó csigahüvely van, melyek mindenikének egy-egy álló csiga felel meg. Minden szivattyú-cső 12 méter hosszúságú s mindig a cső végén történik meg az eltérés az út irányában. Már maga ez a körülmény is nagyon enyhíti az emelő-gép veszélyességének jellegét. Ezenkívül a kocsikból nem jobb oldalt szállanak ki, mint a rendes emelő-gépeknél, hanem a hosszirányban. Gondoskodva van továbbá a szerkezetnél arról is, hogy a gép baleset folytán rögtön megálljon s mindezek fölött még a hat csiga-hüvely mindegyike oly erős, hogy szűkség esetén egy is képes volna az egész kocsit a bennülökkel együtt fenn tartani.

Az előbb említett szerkezetű emelő-gépen

A PÁRISI EIFFEL-TORONY, A KIÁLLÍTÁS LÁTKÉPÉVEL.

vannak, hol nemcsak a kivágyott sókockákat szállítják föl velök, de a munkások és látogatók egy része is azokon jár. Az ily emelő-gépek azonban igen egyszerű felhúzó gépek a legegyszerűbb csavarszerkezettel, a minőt a hazánkban még nagyon elterjedt kerekken kutakon is használnak. Lényegileg hasonló szerkezetűek az egyes felhúzó gépek is nagyobb házakban (pl. Budapest és Hungária szállóban), s ezek is aránylag igen ritkák. Az ily felhúzó gépek jelenleg még csak az amerikai Egyesült-államok nagyobb városaiban váltak általános szükségletté. Ott minden nagyobb épületben van ilyen emelő-gép, némelyikben több is úgy, hogy a lakók bármely perczben igénybe vehetik s épen ezért e helyen 8—10 emeletes épületek nem tartoznak a nagy ritkaságok közé s igen sok ember van, ki a magasabb lakásokért drágább lakbért fizet szívesen, mint pl. a második emeleti lakásért, holott nálunk s Európában más nagy városokban a 4-ik és 5-ik emelet lakbérére ily közlekedést könnyítő eszköz hiányában sokkal csekélyebb s a lakások még így is igen gyakran maradnak üresen. Nálunk tehát még nem érték meg, hogy az emelő-gépek nemcsak a lakók kényelmére vannak kitalálva, de a háziurak jövedelmét is különösen a telkek kihasználását is nagyban előmozdítják.

Az Eiffel-torony emelő-gépei nem ily közönséges szerkezetűek s bizonyos tekintetben páratlan újítások. Az első emeletig, melynek 4200 négy-

FÖLSZÁLLÁS A TORONYBA.

száz személyt lehet egyszerre felvinni s mivel ez a gép egy másodperc alatt egy métert halad (nagyobb sebességet a szédülők miatt nem akartak), az első emeletre, mely 57 méter magasságban van a földtől, egy perc alatt jut el az utas. De ez a rendszer csak az első emeletig tart, innen a második emeletre az Otis-rendszerű emelő-gépen kell felhaladnunk. Ezen egyszerre csak 50 ember mehet, de egy másodperc alatt 2 méter gyorsasággal, úgy, hogy egy perc alatt már a második emeletre (118 méternyire a földtől) juthatnak vele. Ez tehát az Eiffel-torony gyors vonata.

Az emelő-gépeken kívül kényelmes és ülpadokkal váltakozó lépcsők vezetnek fel a toronyba egész a tetőzetig. Ezek a lépcsőkön egy óra alatt 5000 ember kényelmesen megfordulhat a nélkül, hogy egymásnak zavart okoznának s e mellett az emelő-gépeken egy óra alatt 2400 ember juthat fel. A legfelső részre 750 lépcső visz föl. Számítanak különben arra is, hogy szép napokon egyszerre 20—25,000 ember is lesz a toronyon s mindezek a számtalan vendégülben és mutatványokban, különösen pedig az emelkedés közben folyvást változó gyönyörű kilátásban elegendő élvezetet találhatnak. Kétségtelen is, hogy a párisi kiállítás látogatói között alig lesz valaki, ki Eiffel hatalmas alkotásában ne gyönyörködne s az új Babel-torony hirrevezésétől nőtön nőni fog.

Fiók-üzletek:

Bécs, Mollardgasse 12.

Budapest, Hatvani-utca 10, Dismü-különlegességek.

Utazó kézi koffer erős vászonból	2.25	5.25
Ugyanaz barna, vizm. vászonból	3.-	7.-
Ugyanaz csikos czérna vászonb. angol szíjakkal és bőr szegéssel	6.50	8.-
Ugyanaz angol forma fin. kivit.	7.50	18.-
Ugyanaz hasított disznóbőrből	14.-	25.-
Ugy. ang. disznóbőrb. leger. min.	18.-	36.-
Női és férfi fa (láda)koffer különf. viamentes czérna vászonnal átvonva	4.-	30.-
Utazó kosarak, áthuzatlan s áthuzott vizm. vászonb. m. nagys.	6.-	40.-
Plaidzsákok erős vizm. czérnavász.	5.-	14.-
Utazó kézi tásk. egyszerű fekete bőr norp. forma	3.75	6.-
Ugy. jobb minős. kiv. fémsarkok. és előtáskával	6.-	12.50
Ugyanaz finom. különféle kivit.	12.-	30.-
Ugyanaz szines bőrökben	6.-	35.-
Ugyanaz angol disznóbőrből	13.-	40.-

UTAZÁSI CZIKKEK RAKTÁRA.

12 év óta közelismerésnek örvendő, s a nagyérdemű közönség kiváló részvétét élvező üzleteink számát újabb időben egy *utazási czikkkel* ellátott raktárral bővítettük. Van szerencsénk a nagyérdemű közönség becses figyelmét ezen, a *kerepesi út 6. sz. a.* a nemzeti színház átellenében levő raktárunkra azon megjegyzéssel hívni föl, hogy abban az említett czikkekből a legjobb minőségűek, a legjutányosabb szabott árak mellett, kaphatók.

Bátrak vagyunk megjegyezni, hogy a tájékozás végett felsorolt árak csak csekély részét tartalmazzák azon czikkeknél, melyek, mint e szakbavágók raktárunkban minden árban és minőségben kaphatók. Tisztelettel

Késmárky és Illés,

Budapest, Kerepesi-út 6. sz.

Fiók-üzletek:

Budapest, Kerepesi Bazar, Nürnbergi, játék s kosárárak
Lemberg, Theaterstrasse.
Carlsbad, Mühlbadgasse.

Utazó kézi táskák	10.-	100.-
toilette csétra berendezve	10.-	100.-
Toilet necessaire mosdó készlet, göngyölyh. vász.	4.50	10.-
Ugy. fekete bőrb.	5.-	40.-
Ugyanaz casette-formáb., fekete és szines bőrből	6.-	50.-
Váltáska cuirir fek. s szin. bőrb.	2.-	10.-
Kalaps Oylinder dobozok vászon és bőrből	4.50	14.-
Tourista táskák. Vadász táskák		
Vadász székek		
Eső-köpeny, jobb minőségben, urak és hölgyek részére.		
Értékpapír és váltótáskák.		
Angol plaidok. Plaid szíjak.		
Angol szivartáskák.		
Zseb-gyógytárak.		
Kutya-nyakkend.	50	12.-
Utazó tükrök fa kerettel	1.-	4.-
Utazó tükr. safian bőrből összehajlítható	2.-	8.-
Uj! Női készitáskák préselt szines bőrökben, nickel kerék fogantyúkkal	1.-	10.-
Gallér és manschetta - dobozok bőrből	4.50	8.-

VASÁRNAPI UJSÁG

19. SZÁM. 1889. BUDAPEST, MÁJUS 12. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre - 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre - 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt fél évre - 3 • Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldő is eszotlanó

BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÚJ ELSŐJE.

Nemcsak politikai, nemcsak társadalmi, hanem tudományi életünkre is esodás hatásának mondható az 1848-ik év. Olyan az minékünk, mint a francia nemzetnek az, a melynek száz éves fordulóját épen most ünnepli. A politikai korhadt institucziók, a társadalmat osztályokra szakító választások összecölésének s az egy testé olvadt, minden társadalmi tagozatában emberi öntudatára ébredt, anyagi és szellemi fölszabadult erejének birtokába és szabad használatába jutott nemzet újjászületésének éve. Törvényekbe igtatott és az emberek meggyözödésébe bevéselt hagyományait kegyellett örizzük, ápoljuk és fejleszteni törekszünk, hogy legyen itt a négy folyó és három bérz környékén egy, a legszélesebb demokratikus alapra helyezkedő szabad alkotmányos ország, szabadelvű irányban haladó, életre képes, művelődő és fejlődő nemzettel, mely serény munkával pótolva a multak mulasztásait, biztosítsa jövőjét s elfoglalhassa helyét az előrehaladott nemzetek között.

sőbb barátja s egy kultuszminiszteri széken, mint az akadémia elnöki székében utódja, vette nőül. Báró Eötvös Lorándot szeretettel, gonddal nevelték kitünö szülöi s mindenek előtt szivét, kedélyét igyekeztek nemesíteni. S a midön megérkezett az ideje, hogy az ismeretek körébe is bevezessék, kitünö eröket biztak meg oktatásával, így az alapos aesthetikai műveltségü Keleti Gusztávot, az országos rajztanoda. mai igazgatóját, és dr. Vécsey Tamás volt orsz. képviselőt s most egyetemi tanárt, kik házi tanulmá-

nyaiban vezették. De a mellett, hogy az élettel idejekorán hozzák érintkezésébe, nyilvános iskolákba is járatták s a gimnáziumba a piaristákhoz adták. Budapesten kezdte meg felsőbb tanulmányait is, s két évig az itteni egyetemen a jog- és államtudományi karnak volt a növendéke. Azonban már ekkor is inkább hajlott a természettudományok felé s nagy érdeklődéssel hallgatta Petzval matematikai és kivált Than Károly vegytani előadásait, kinek egyik legszorgalmasabb tanítványa lett s kinek hatása későbbi pályaválasztására is döntönek bizonyult.

De nem csak a törvényekben, nem csak a ránk származott s ma már uralkodó eszmékben, — de szülötteiben is érezeti már közelétünkre hatását az 1848-iki év. Azok közül, a kik ama nevezetes évben látták meg először Istennek szép világát, feltünö nagy számmal állanak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális törekvéseink élén s foglalnak el oly fontos állásokat, a minök rend szerint csak későbbi korban jutnak osztályrészül néhány kiválónak. A magyar korona tanácsában kilencz miniszter közül ketten vannak — Baross és Wekerle — az 1848-iki év szülöttei. S most im az ország legérdemesebb, legtekintélyesebb tudományos testülete, a magyar tud. akadémia is oly férfit emelt elnöki székébe, a ki szintén ama nagy esztendőnek gyermeke. Báró Eötvös Loránd, a magyar tud. akadémianak e hó 3-án tartott közgyűlésén megválasztott új elnöke, 1848 július 27-én született s fia volt a halhatatlan érdemű báró Eötvös Józsefnek, a fenkölt lelku bölesésznek, a nagy látókörü és mélyreható tekintetü tudósnak, a gyöngéd lelku költőnek, Magyarország két izbeni vallás- és közoktatásügyi miniszterének, a magyar tud. akadémia elnökének, s nejének, Rosty Ágnesnek, kinek nővérét, Ilonát a tavál elhunyt Trefort Ágoston, báró Eötvös Józsefnek legben-

BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND.
Ellinger Ede fényképe után metszette Morelli.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgyor
La VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

A Ch. FAY-féle párisi cég
„LA VELOUTINE”
különleges rizspora eredeti minőségben kapható és utávvétellel is megrendelhető
VÉRTESSI SÁNDOR illatszertárában
Budapesten, Kilyó-tér 8. szám.

BUDAPESTEN, Kerepesi ut 36. sz. Kivánatra ingyen és érmertve kapja mindenki a most megjelent árjegyzéket 300 képpel, melyben a hangszerek legutolsó vívmányai ábrázolva vannak. — Harmonika-fuval 12 billentyűvel, fin. hangokkal, melyek a szípkába való befuvas által működnek. Mindenkinék igen alkalmas mulató-eszköz. — Kicsiny és nagyok egyaránt alkalmas. Ára 2 frt. — Harmonium- és harmonika-árjegyzékkel külön szolgálók.

A legújabb női tricót-derekak gyapju és selyemből,
női, férfi és gyermek harisnyák, chifon vagy madapolán, rumburgi, hollandi és creas vásznak, asztal-neműek, kávé-abroszok, férfi, női és gyermek fehérneműek, menyasszonyi kelengyék a legnagyobb választékban jutányos árakon kaphatók
Kollarits József és fiainál
az „YPSILANTI”-hoz,
Budapesten, Váci-utca 5. sz.
Legdivatosabb francia szövetek megérkeztek!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten egyetem-utca 4, épen most jelent meg és minden könyvtárunknál kapható:
az **Olcso Könyvtár** 261. száma:
ANDRÁSSY GYULA GRÓF BESZÉDE
A VÉDERŐ-TÖRVÉNYJAVASLAT TÁRGYÁBAN.
Elmondott 1889. évi ápril hó 5-én. Ára 20 krajczár. Postán bérmentve küldve 25 kr.

Ne engedje ruháit, szőnyegeit és butorait elpusztulni!
Egyedül biztos óvszer a moly ellen!
Egyszerűen megvédendő ruhaneműek közé tétetik.
EGYSZERŰ ÉS BIZTOS.
Egyszer használva, mindenkor használatik.
Használatban van: Olaszországban, Franciaországban, Oroszországban és Törökországban.
Egyedül biztos óvszer moly ellen!
Használatban van: Amerikában, Chinában, Japánban, Indiában és mindenütt.
Egyszerű és biztos.
Kapható minden gyógyfü-kereskedésben, gyógyszerertárban és jobb üzletben vagy közvetlen a gyárosoknál:
MOLY PAPIR
Detsinyi Gusztáv és Társánál
Budapest, Kerepesi-ut 34. szám,
Árak: 100 ives artonokban 5 frt, 50 ives 2 frt 75 kr., 10 ives borítékokban 60 kr. mely összt postautalványnyal küldendő be. Kereskedőknek külön feltételek.
Csak DETSINYI-féle molypapiros kérendő, ne tessék mást elfogadni!!!